Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö HE 164/2022

Satakunnan ELY-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä laista maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys vastaa kokonaisuudessaan hyvin CAP27-suunnitelman toimeenpanoon maatalouden rakennetukien osalta. Satakunnan ELY-keskus on antanut lausuntokierroksen yhteydessä oman lausuntonsa ja katsoo että lakiehdotukseen sisältyy edelleen joitain kohtia, joita olisi syytä tarkastella toimeenpanon toimivuuden ja tuen tarkoituksenmukaisuuden kannalta.

Ojitusinvestoinnit:

Ojitusyhteisöjen tukeminen on sisällytetty uutena asiana lakiin. Käytännön toimeenpanossa haasteita on odotettavissa sen vuoksi että hallituksen esityksen 5 § mukaisesti hyödynsaajien tulee olla pelkästään maatalousyrittäjiä ja 13 § mukaisesti saatavan hyödyn on kohdistuttava maatalousmaahan. Ojitusinvestoinnit ovat kuitenkin kokonaisuuksia, joista käytännön hyötyä tyypillisesti kohdistuu myös muihin kuin maatalouskäytössä oleviin kiinteistöihin ja maatilayrittäjiin. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan, mikäli EU-säädökset sallivat, niin hallituksen esitystä tulisi muuttaa siten, että tuen tulisi ojitusinvestoinneissa kohdistua *pääosin* maatalousyrittäjiin (5 §) ja *pääosin* maatalousmaahan (13 §).

Lisäksi ELY-keskus katsoo, että ojitusinvestoinneille tulisi laatia omat, maatilan investointituesta erilliset, valintaperusteet (15 §). Tukihakemusten arvioinnissa ja valinnassa tarkoituksenmukaista on arvioida ojitusinvestoinnin kokonaisuutta ja sen vaikutuksia sekä toteuttamismahdollisuuksia. Toisin kuin maatalousyrittäjien yhteenliittymien hakemissa investointihankkeissa, ojitusyhteisöjen yksittäisten maanomistajien liiketoiminnan arviointi ei palvele hankkeen kokonaisuuden ja vaikuttavuuden arviointia. Ojitusinvestointi palvelee parhaimmillaan kaikkia hyödynsaajiaan ja ympäristöä

Valtiontakaukset:

Hallituksen esitykseen sisältyy valtiontakauksen enimmäismäärän korottaminen (18 §) sekä uutena tukimuotona valtiontakauksen myöntäminen myös osana nuoren viljelijän aloitustukea (6 §). ELY-keskus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että valtiontakauksen kokonaismäärän selkeä kasvattaminen saattaa johtaa myös siihen, että takausta käytetään yhä aktiivisemmin ja laajamuotoisemmin osana myös sellaisten

toimenpiteiden kokonaisrahoitusta, jotka eivät aidosti sitä toteutuakseen tarvitsisi. Valtiontakaus tulisi pystyä suuntaamaan vain erityisillä perusteilla niihin investointeihin ja sukupolvenvaihdostilanteisiin, joissa sen käyttö on välttämätöntä tuen hakijalle toimenpiteen toteutumiseksi. Takausmäärien kasvattaminen todennäköisesti vaikuttaa lisääntyvässä määrin myös valtion takausvastuiden realisoitumiseen.

Takaisinperinnät:

Lakiehdotuksen 20 §:n mukaan tuen kohteena olevaa yritystoimintaa ei saa lopettaa eikä olennaisesti supistaa ennen asetettua määräaikaa. Hallituksen esityksen mukaan pelkästään tuen saajana olevan yhteisön yhtiömuodon muutosta, jakautumista, sulautumista, osakkeiden myyntiä tai osakkeita vastaan tapahtuvaa liiketoimintasiirtoa ei katsottaisi toiminnan lopettamiseksi, koska tukeen kohdistuneiden velvoitteiden, kuten omaisuuden käyttöajan katsotaan siirtyvän toimintaa jatkavalle toimijalle. Edellytyksenä on kuitenkin, että tuen saaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset. Lakiehdotuksen 46 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan ELY-keskus on velvollinen lopettamaan tuen maksamisen ja perimään tuen takaisin, jos tuen saaja on luovuttanut tai lopettanut tuen kohteena olevan yritystoiminnan taikka supistanut sitä olennaisesti tai luovuttanut tuetun investoinnin kohteen ennen 20 §:ssä säädetyn määräajan päättymistä eikä tilalle ole toteutettu yritysjärjestelyä mainitun pykälän mukaisesti.

Satakunnan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan osakkeiden myynnistä mahdollisesti aiheutuvasta takaisinperinnästä olisi säädettävä suoraan laissa. Nyt lakiehdotuksen mukaan yritys toiminnan lopettaminen ja olennainen supistaminen on tukiehtojen vastaista ja vasta hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan osakkeiden myynnin vertautuvan toiminnan lopettamiseen tietyissä tilanteissa, vaikka tosiasiallisesti myynnistä ei aiheutuisi toiminnan lopettamista tai edes supistumista. Takaisinperintäperuste on lakiehdotuksessa sidottu tuen saajan toimintaan, mutta osakkeiden myynnissä toimijana ei ole tuen saaja vaan osakkeiden omistajat.

Lakiehdotuksen 46 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan ELY-keskus on velvollinen lopettamaan tuen maksamisen ja perimään tuen takaisin, jos tuen ehtoja ei ole noudatettu. Satakunnan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan takaisinperintä olisi syytä tehdä vain, mikäli tuensaaja on olennaisesti rikkonut tukiehtoja.

Ehdotetun lain 50 §:n mukaan takaisinperittävän määrän suorittamiselle asettava eräpäivä on 60 päivää takaisinperintäpäätöksen tekopäivästä. Lakiehdotuksen 49 §:n mukaan viivästyskorko lasketaan sen ajan perusteella, joka alkaa 60 päivää takaisinperintäpäätöksen tekemisajankohdasta. Satakunnan ELY-keskus ehdottaa, että eräpäivä olisi enintään 60 päivää takaisinperintäpäätöksestä, jolloin voidaan estää sellainen tilanne, että eräpäivä osuu viikonloppuun tai pyhäpäivään. Viivästyskoron alkaminen olisi tällöin syytä liittää eräpäivää seuraavaan päivään eikä kiinteään 60 päivään päätöksenteosta.

Muita huomioita:

Siirtyminen kokonaan sähköiseen hakumahdollisuuteen (29 §) on erittäin kannatettava. Ruokavirastolle annetaan esityksessä kuitenkin hyvin laajat mahdollisuudet paperisen

haun mahdollistamiseksi. Tätä mahdollisuutta tulisi rajata vain hyvin poikkeaviin ja erityisen perusteltuihin tilanteisiin, jotta tavoite sähköisestä asioinnista toteutuisi.

Ehdotuksen 13 § mukaan tukea ei myönnetä toimenpiteeseen, joka on aloitettu ennen tukihakemuksen jättämistä. Kyseinen käytäntö on ollut pitkään voimassa maaseutuyritysten tukemisessa ja yhtenäistäisi nyt säädökset samanlaisiksi sekä maatilayritysten että maaseutuyritysten tukemisessa, mitä ELY-keskus pitää hyvänä uudistuksena.

Hallituksen esityksen 14 a § ja 14 b § sisältämät ehdotukset kaksoisrahoituksen kieltämisestä ja tuen myöntämisen rajoituksista ovat kannatettavia ja antavat ELY-keskuksille selkeät mahdollisuudet puuttua ehdotuksen sisältöjen mukaisiin tilanteisiin.

ELY-keskus kannattaa myös 19 § lisättyä mahdollisuutta ottaa myöhästynyt hakemus käsittelyyn. Lain perusteissa mainittu muutamien viikkojen myöhästyminen on myös käytännöllinen ja palvelee tarkoitusta. Lain toimeenpanon tueksi tarvittaisiin Hyrrä-tietojärjestelmään ehdottomasti järjestelmä, joka automaattisesti muistuttaa hakijaa määräajan päättymisestä.

Lopuksi Satakunnan ELY-keskus haluaa kiinnittää lainsäätäjien huomiota siihen, että lisääntyvässä määrin myös pääomasijoittajat, kuten erityyppiset rahastot, osallistuvat maatilojen toiminnan ja investointien rahoittamiseen. Kehitys jatkunee tulevaisuudessa tilakokojen kasvaessa ja pääomatarpeen lisääntyessä. Riskinä on kuitenkin, että myönnettävien avustusten, korkotukilainojen ja valtiontakausten sisältämä tuki hyödyttää yhä enenevissä määrin markkinaehtoisesti toimivia pääomasijoittajia ja rahoitusyhtiöitä. Lainsäädännössä tulisikin varmistaa, että tämän lain mukainen julkinen tuki kohdistuu tosiasiallisesti ainoastaan maatilayrittäjille.

Yksikön päällikkö Timo Pukkila

Lakimies Anni Mäkinen

Tämä asiakirja KEHA/11629/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/11629/2022 har godkänts elektroniskt

Mäkinen Anni 10.10.2022 14:19

Pukkila Timo 10.10.2022 14:20